

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан гуманітарно-педагогічного факультету

Інна САВИЦЬКА
“ _____ 2024 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри філософії та
міжнародної комунікації

Протокол № 8 від “31” січня 2024р.

Завідувач кафедри

Валентина КУЛЬТЕНКО

”РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОНП 033 «Філософія»

Віра ДОДОНОВА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

спеціальність **033 Філософія**

освітня програма **033 Філософія**

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник: кандидат філософських наук, доцент Т.В. Горбатюк

Київ – 2024 р.

1. Опис навчальної дисципліни
«Глобальні проблеми сучасності»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	03 – Гуманітарні науки	
Освітньо-науковий рівень	третій	
Освітній ступінь	доктор філософії (PhD)	
Спеціальність	033 – Філософія	
Освітньо-наукова програма	Філософія	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Форма контролю	залік	
Показники навчальної дисципліни для денної, вечірньої та заочної форм навчання		
	Денна та вечірня форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	2	2
Семестр	3	3
Лекційні заняття	15 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	10 год.
Лабораторні заняття	–	–
Самостійна робота	105 год.	130 год.
Індивідуальні	–	–
Кількість тижневих аудиторних годин	4 год.	–

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Глобальні проблеми сучасності» полягає у наданні здобувачам вищої освіти поглиблених знань про особливості та характерні риси формування, існування та вирішення глобальних проблем, які постають невідомою складовою буття сучасної людини та планетарного соціуму загалом, а також формування у слухачів світоглядно-теоретичних основ розуміння феномену гуманітарного чинника, як одного з визначних факторів, що характеризують розвиток та взаємодію міжнародного соціуму.

Завдання дисципліни полягає наданні здобувачам наукового ступеня «доктор філософії» (PhD) знань про основні чинники, поняття та напрямки розвитку сучасної гуманітарної проблематики, а також допомагає прояснити роль гуманітарних чинників у формуванні глобальних проблем в реаліях планетарного соціуму. Осмислення та вивчення особливостей формування гуманітарної проблематики дає можливість зрозуміти причини та закономірності процесів, які визначають принципи взаємодії у міжнародному, міжкультурному, міжрелігійному та політичному дискурсі. Дисципліна «Глобальні проблеми сучасності» формує вміння аналізувати, синтезувати та формувати уявлення про визначальні чинники у формуванні сучасного гуманітарного дискурсу та обирати відповідний методологічний інструмент дослідження різноманітних соціальних, політичних, міжкультурних та релігійних проблем, та прогнозувати основні тенденції розвитку сучасного планетарного соціуму.

Дисципліна «Глобальні проблеми сучасності» забезпечує цілий ряд **загальних і спеціальних компетенцій**, передбачених освітньо-науковою програмою «Філософія». Серед них:

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК3. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК4. Здатність розробляти проєкти та управляти ними.

ЗКу8. Вміння формувати дослідницьке поле власного наукового дослідження у відповідності до сучасної парадигми наукового знання.

СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямах і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей.

СК3. Здатність застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

СК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері філософії, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку філософії.

СК6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері філософії, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СКу9. Здатність виявляти та пропонувати шляхи вирішення соціально-філософських, антропологічних, інвайроментальних проблем.

СКу10. Вміння вести науково-дослідницьку діяльність у сфері філософії та дотичних до неї дисциплін індивідуально та в науково-дослідних групах (колективах).

СКу11. Здатність критично осмислювати події та явища сучасного життя, використовувати філософську рефлексію для формування власної світоглядної позиції, усвідомлювати моральну відповідальність за результати власної наукової діяльності, вміння використовувати філософські знання для роз'яснення глобальних проблем сьогодення.

Вивчення дисципліни «Глобальні проблеми сучасності» забезпечує цілий ряд програмних **результатів навчання** передбачених освітньо-науковою програмою «Філософія». Серед них:

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії.

РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів.

РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН7. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

РН8. Розробляти та реалізовувати наукові та інноваційні проекти, які дають можливість створити нове цілісне знання та професійну практику і розв'язувати значущі наукові проблеми філософії з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів.

РНу13. Знання основних тенденцій розвитку науки й наукових досліджень у сучасному світі. Знання та розуміння генезису розвитку філософської думки. Вміння та навички виокремлювати на підставі знання напрямів і течій історії філософії актуальних соціальнофілософських проблем та здійснення їхнього аналізу.

РНу14. Знання та розуміння закономірностей і підстав розвитку світогляду та образу людини у різних соціокультурних та цивілізаційних середовищах та вміння пропонувати шляхи вирішення соціально-філософських, антропологічних, інвайроменталістських проблем відповідно до запитів сьогодення.

РНу15. Вміння та навички ведення науково-дослідницької діяльності у сфері філософії та дотичних до неї дисциплін індивідуально та в науково-дослідних групах (колективах). Вміння та навички налагодження наукової взаємодії з дослідниками, які мають власну світоглядну позицію та толерантне ставлення до інакодумства.

РНу16. Знання та розуміння закономірностей розвитку глобальних проблем людства, тенденцій еволюції світогляду та образу людини у різних соціокультурних середовищах та вміння на їхньому тлі ставити та вирішувати важливі наукові та педагогічні проблеми. Знання впливових концепцій і стратегій, в межах яких формується проблематика екологічної філософії, біоетики.

РНу17. Вміння та навички критичного аналізу подій та явищ суспільного життя, використання філософської рефлексії для формування власної світоглядної позиції, усвідомлення моральної відповідальності за результати власної наукової діяльності. Вміння та навички корелювання досягнення філософської думки з природничими, політичними, етичними знаннями.

РНу18. Знання та розуміння сутності та причини змін у поглядах на світ і людину. Вміння та навички аналізувати сучасні проблеми екосистеми та її вплив на розвиток суспільства, аналізувати напрямки діяльності суспільства в умовах екокризи. Вміння та навички ефективно використовувати філософський інструментарій в процесі аналізу усіх аспектів сучасного соціокультурного буття людства, й, особливо, в українському контексті.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні та практичні аспекти гуманітарних проблем сучасності

Головні тенденції і напрями змін в світовій гуманітарній політиці. Поняття «гуманітарних проблем». Теоретичні аспекти гуманітарних проблем. Практичні аспекти гуманітарних проблем. Гуманістичні цінності. Права людини. Проблема толерантності.

Проблема голоду. Пояс голоду. Проблема недоїдання. Охорона здоров'я. Епідемії - ризики та наслідки. Пандемії - ризики та наслідки. Освіта.

Теоретичні та практичні аспекти світової політики. Насильство - атрибут сучасної світової політики. Необхідність гуманізації світової політики та вирішення міжнародних проблем мирним шляхом.

Міжнародний та регіональний аспект сучасної гуманітарної політики. Стратегії реалізації соціальної рівності. Стамбульська конвенція.

Тема 2. Гуманітарні аспекти глобальної безпеки

Роль гуманітарного чинника у формуванні національної, регіональної та міжнародної безпеки. Еволюція співвідношення елементів безпеки: зростання ролі і значення невійськових (гуманітарних або мирних) чинників. Співвідношення національної, міжнародної і глобальної безпеки. Безпека і гуманітарна співпраця між державами світу.

Інституалізація міжнародної безпеки - від військових союзів до глобальних міжурядових організацій. Поняття колективної безпеки. Умови, необхідні для її створення і проблеми, виникаючі на шляху їх реалізації. Поняття міжнародної стабільності і культури миру.

Політична інтеграція як створення єдиного політичного співтовариства на основі союзу двох або декількох держав. Глобальний, регіональні і локальні (субрегіональні) рівні політичної інтеграції.

Тема 3. Глобальні проблеми породжені міжнародними та геополітичними конфліктами

Міжнародний конфлікт. Геополітичні інтереси. Інтервенції в сучасних міжнародних відносинах (політичні, економічні, культурні).

Взаємозв'язок світової війни і світової політики в ядерну епоху в умовах біполярний світу і в постбіполярну епоху. Ф. Фукуяма і «кінець історії». Тенденції формування новітніх «полюсів» в сучасному світі. Роль гуманітарного чинника у вирішенні локальних і регіональних воєн у сучасному світовій політиці.

Е. Сміт: Держава в глобальному світі. Глобальний світ як набір конкуруючих історичних альтернатив. Роль держави в глобальному світі. Е. Гіденс: демократія в добу глобалізації. Основні напрямки глобалізації та її ризики.

Тема 4. Світова політика як сфера прояву глобальних проблем

Соціокультурні передумови глобалізації. Римський клуб – фундатор дискусії щодо глобальних проблем. Поняття «глобальні проблеми»пр, їх систематизація і класифікація.

Інтерсоціальні глобальні проблеми. Проблеми миру та роззброєння. світового соціально-економічного розвитку. Подолання розриву між найрозвиненішими та найвідсталішими країнами. Взаємини між народами, расами, релігійними та етнокультурними спільнотами.

Антропосоціальні глобальні проблеми. Проблеми культури й освіти. Науково-технічного поступу. Демографії. Охорони здоров'я. Біосоціальна адаптація людини до умов довкілля.

Природно-соціальні глобальні проблеми. Взаємодія суспільства з природою. Вичерпність ресурсів.

Інтегративна роль гуманітарного чинника у постановці глобальних проблем в політичному житті міжнародного співтовариства. Зміни клімату. Парникові гази. Кіотський протокол. Парижська кліматична угода.

Тема 5. Глобальні проблеми породжувані науково-технічним розвитком

Роль науки та науково-технічного прогресу у світовій політиці. Зміни в характері формування наукового знання в ХХ ст. Розвиток міждисциплінарного наукового знання. Роль науки у процесах соціальної інтеграції. Інформаційна революція 70-х років та її вплив на розвиток електронної обчислювальної техніки. Інформатизація суспільства як чинник соціокультурного розвитку. Суть гуманітарно-інформаційних технологій. Міжнародні і національні інформаційно-гуманітарні кордони. Апанет. Інтернет. Сучасна всесвітня мережа. Соціальні мережі. Соціальні мережі для науковців. Месенджери.

М. Кастельс: інформаційна Ера й мережеве суспільство. «Глобальне село» (М. Маклуен). Соціокультурні трансформації сучасного світу за Е. Тоффлером.

Мікробіологія. Генетична інженерія. ГМО.

Роботизація. Трансгуманізм. Вживлення чіпів. Біохакинг.

Космос. Starlink. Колонізація планет.

Мораль та етичні норми діяльності в науці. Етика науковця. Особисті корпоративні та суспільні інтереси науковця.

Тема 6. Культурно-цивілізаційні фактори у світовій політиці

Національні стереотипи, політичне лідерство в системі владних відносин на світовій арені. Міжкультурна комунікація. Концепція «зіткнення цивілізацій» С. Гантінгтона. Д. Бел: поняття і типи цивілізацій в історії суспільства (доіндустріальна, індустріальна, постіндустріальна).

Менталітет і стереотип як інструменти оперування соціальною дійсністю. Проблема національної ідентичності. Стирання національної ідентичності в епоху постмодерну.

Ризики та перспективи зближення різних типів цивілізацій. Аборегені цивілізація. Культурна колонізація. Проблема міграції.

Тема 7. Релігійні фактори у світовій політиці

Поняття “культурно-релігійного фактора” у світовій політиці як одного з основних гуманітарних форм впливу на сучасну міжнародну систему. Взаємозв'язок світової політики і світових релігій. Глобальні релігійні системи. Світові релігії.

Християнство. Іслам. Буддизм. Національні релігії. Іудаїзм. Індуїзм. Сикхізм. Синтоїзм. Національні релігіо-світоглядні системи. Конфуціанство. Даосизм.

Геополітика світових релігій. Регіональні територіальні релігійні системи. Релігійний фактор в міжнародних відносинах. Особливості ісламського фактору в світовій політиці.

Релігійний конфлікт. Міжнаціональний релігійний конфлікт.

Тема 8. Гуманітарні чинники реалізації прав людини: міжнародний аспект

Становлення ідеї соціальної рівності. Роль та значення філософії Просвітництва для розвитку та запровадження ідеї соціальної рівності. Декларація прав людини і громадянина. Декларація прав жінки і громадянки. Розвиток ідеї рівності у ХІХ ст. Соціальна рівність і національне питання. Роль марксизму у розвитку ідеї соціальної рівності. Досягнення та поразки жіночого руху у першій половині ХХ ст. Загальна декларація прав людини (1948 р).

Права людини і участь індивіда в світовій політиці. Політизація прав людини. Протиріччя міжнародного гуманітарного права. Теоретичні і практично-політичні проблеми індивідуальної етики в контексті світової політики. Вплив моральних норм і етичних цінностей на світовий політичний процес. Поняття гуманітарної політики держави, її основні форми і види. Класифікація держав світу за принципами реалізації внутрішньої гуманітарної політики. Наслідки реалізації гуманітарної політики держави. Гуманітарна співпраця між країнами.

Тема 9. Роль міжнародних організацій в розв'язанні глобальних проблем сучасності

Участь світових організацій в системі реалізації гуманітарної політики. Діяльність ООН, ЮНЕСКО та їх структурних підрозділів у сфері реалізації гуманітарної політики. Гуманітарна концепція ООН та Загальна Декларація прав людини 1948 року про гуманітарну політику.

Ліга Націй. ООН. ЮНЕСКО. ВООЗ. МВФ. Світовий банк. Міжнародний кримінальний суд (Гаага). FAO. НАТО. Організація Варшавського договору. Європейський союз. ОБСЄ. СНД. Євразійський Союз. БРІКС. Африканський Союз. ASEAN (Асоціація держав Південно-Східної Азії).

Сучасні гуманітарні проекти і миротворча діяльність ООН та інших міжнародних організацій, участь у них України. Гуманітарні проекти ЄС та його участь у світовій гуманітарній політиці. Місце і роль гуманітарної діяльності України в світовій політиці, міжнародно-політичній обстановці на Євразійському континенті

Тема 10. Футурологія та прогнозування розвитку планетарного соціуму

Футурологія. Футурологічні проекти майбутнього розвитку світу.

Економічне прогнозування. Військове прогнозування. Технологічне прогнозування. Політичне прогнозування. Медіапрогноз. Форсайт.

Форсайт спадний. Форсайт висхідний.

Метод Дельфі (Delphi). Виділення ключових технологій (Key Technologies). Розробка сценаріїв (Scenarios). Технологічна дорожня карта (Technology Roadmapping). Формування експертних панелей (Expert Panels). Аналіз взаємного впливу факторів

(Cross-Impact Analysis). SWOT-аналіз (SWOT-Analysis). Розробка майбутнього (Futures Workshops).

А. Печчеї «Людські якості». Джей Форрестер «Світ-1» і «Світ-2». Е. Мане-Боргезе «Майбутнє Океанів». М.Герньє: «Третій світ – три чверті світу». Ж.Сен-Жур «Імперативи співробітництва між Північчю і Півднем». Р.Ленуар «Третій світ здатний себе прогнати». Б.Шнайдер «Босонога революція».

Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин												
	Денна, вечірня форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	12	13	14	15
Соціальна проблематика в історико-філософському вимірі													
Тема 1. Теоретичні та практичні аспекти гуманітарних проблем сучасності.	1	15	1	2			12	15					15
Тема 2. Гуманітарні аспекти глобальної безпеки	2	15	2	2			11	15	2	2			11
Тема 3. Глобальні проблеми породжені міжнародними та геополітичним	3	15	2	4			9	15	2	2			11

и конфліктами													
Тема 4. Світова політика як сфера прояву глобальних проблем	4	15	2	4			9	15	2	2			11
Тема 5. Глобальні проблеми породжувані науково-техні чним розвитком.	5	15	2	4			9	15	2	2			11
Тема 6. Культурно-ци вілізаційні фактори у світовій політиці	6	15	2	4			9	15	2	2			11
Тема 7. Релігійні фактори у світовій політиці	7	15	1	2			12	15					15
Тема 8. Гуманітарні чинники реалізації прав людини: міжнародний аспект	8	15	1	2			12	15					15
Тема 9. Роль міжнародних організацій в розв'язанні глобальних проблем сучасності	9	15	1	2			12	15					15
Тема 10. Футоурологія	10	15	1	4			10	15					15

та прогнозування розвитку планетарного соціуму													
Разом	10	150	15	30			105	150	10	10			130

4. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Гуманітарні проблеми сучасності: теоретичні та практичні аспекти	2
2	Гуманітарні аспекти глобальної безпеки	2
3	Глобальні проблеми породжені міжнародними та геополітичними конфліктами	4
4	Світова політика як сфера прояву глобальних проблем	4
5	Глобальні проблеми породжувані науково-технічним розвитком	4
6	Культурно-цивілізаційні фактори у світовій політиці	4
7	Релігійні фактори у світовій політиці	2
8	Гуманітарні чинники реалізації прав людини: міжнародний аспект	2
9	Роль міжнародних організацій в розв'язанні глобальних проблем сучасності	2
10	Футурологія та прогнозування розвитку планетарного соціуму	4

5. Контрольні питання, комплекси тестів для визначення рівня засвоєння знань аспірантами.

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» від 24 травня 2017 р., протокол № 11 (зі змінами від 29.05.2020, протокол № 10) для гуманітарних наук допускаються білети з трьох відкритих питань.

Орієнтовні питання для підсумкової атестації

1. Головні тенденції і напрями змін в світовій гуманітарній політиці.
2. Поняття «глобальних проблем».
3. Теоретичні аспекти глобальних проблем. Практичні аспекти глобальних проблем.
4. Гуманістичні цінності.
5. Проблема толерантності.

6. Проблема голоду та недоїдання.
7. Епідемії та пандемії - ризики та наслідки.
8. Освіта в реаліях сучасного глобалізованого світу.
9. Необхідність гуманізації світової політики та вирішення міжнародних проблем мирним шляхом.
10. Міжнародний та регіональний аспект сучасної гуманітарної політики.
11. Стратегії реалізації соціальної рівності.
12. Стамбульська конвенція.
13. Роль гуманітарного чинника у формуванні національної, регіональної та міжнародної безпеки.
14. Еволюція співвідношення елементів безпеки: зростання ролі і значення невійськових (гуманітарних або мирних) чинників.
15. Співвідношення національної, міжнародної і глобальної безпеки.
16. Безпека і гуманітарна співпраця між державами світу.
17. Інституалізація міжнародної безпеки - від військових союзів до глобальних міжурядових організацій.
18. Поняття колективної безпеки.
19. Поняття міжнародної стабільності і культури миру.
20. Політична інтеграція як створення єдиного політичного співтовариства на основі союзу двох або декількох держав.
21. Глобальний, регіональні і локальні (субрегіональні) рівні політичної інтеграції.
22. Міжнародний конфлікт.
23. Геополітичні інтереси.
24. Інтервенції в сучасних міжнародних відносинах (політичні, економічні, культурні).
25. Взаємозв'язок світової війни і світової політики в ядерну епоху в умовах біполярний світу і в постбіполярну епоху.
26. Тенденції формування новітніх «полюсів» в сучасному світі.
27. Роль гуманітарного чинника у вирішенні локальних і регіональних воєн у сучасному світовій політиці.
28. Глобальний світ як набір конкуруючих історичних альтернатив.
29. Роль держави в глобальному світі.
30. Е. Гіденс: демократія в добу глобалізації.
31. Основні напрямки глобалізації та її ризики.
32. Соціокультурні передумови глобалізації.
33. Римський клуб – фундатор дискусії щодо глобальних проблем.
34. Поняття «глобальні проблеми», їх систематизація і класифікація.
35. Інтерсоціальні глобальні проблеми.
36. Проблеми миру та роззброєння.
37. Проблеми світового соціально-економічного розвитку.
38. Подолання розриву між найрозвиненішими та найвідсталішими країнами.
39. Взаємини між народами, расами, релігійними та етнокультурними спільнотами.
40. Антропосоціальні глобальні проблеми.
41. Проблеми культури й освіти.

42. Проблеми науково-технічного поступу.
43. Біосоціальна адаптація людини до умов довкілля.
44. Природно-соціальні глобальні проблеми.
45. Взаємодія суспільства з природою.
46. Інтегративна роль гуманітарного чинника у постановці глобальних проблем в політичному житті міжнародного співтовариства.
47. Зміни клімату. Парникові гази. Кіотський протокол. Парижська кліматична угода.
48. Роль науки та науково-технічного прогресу у світовій політиці.
49. Зміни в характері формування наукового знання в ХХ ст.
50. Розвиток міждисциплінарного наукового знання.
51. Роль науки у процесах соціальної інтеграції.
52. Інформаційна революція 70-х років та її вплив на розвиток електронної обчислювальної техніки.
53. Інформатизація суспільства як чинник соціокультурного розвитку.
54. Суть гуманітарно-інформаційних технологій.
55. Міжнародні і національні інформаційно-гуманітарні кордони.
56. М. Кастельс: інформаційна Ера й мережеве суспільство.
57. «Глобальне село» М. Маклюен.
58. Соціокультурні трансформації сучасного світу за Е. Тоффлером.
59. Мікробіологія. Генетична інженерія. ГМО.
60. Роботизація. Трансгуманізм. Вживлення чіпів. Біоакінг.
61. Космос. Starlink. Колонізація планет.
62. Мораль та етичні норми діяльності в науці.
63. Етика науковця. Особисті корпоративні та суспільні інтереси науковця.
64. Національні стереотипи, політичне лідерство в системі владних відносин на світовій арені.
65. Міжкультурна комунікація.
66. Концепція «зіткнення цивілізацій» С. Гантінгтона.
67. Д. Бел: поняття і типи цивілізацій в історії суспільства (доіндустріальна, індустріальна, постіндустріальна).
68. Менталітет і стереотип як інструменти оперування соціальною дійсністю.
69. Проблема національної ідентичності.
70. Стирання національної ідентичності в епоху постмодерну.
71. Ризики та перспективи зближення різних типів цивілізацій (Аборегені цивілізація. Культурна колонізація. Проблема міграції).
72. Поняття “культурно-релігійного фактора” у світовій політиці як одного з основних гуманітарних форм впливу на сучасну міжнародну систему.
73. Взаємозв'язок світової політики і світових релігій.
74. Глобальні релігійні системи. Світові релігії. Християнство. Іслам. Буддизм.
75. Національні релігії. Іудаїзм. Індуїзм. Сикхізм. Синтоїзм.
76. Національні релігіно-світоглядні системи. Конфуціанство. Даосизм.
77. Геополітика світових релігій.
78. Регіональні територіальні релігійні системи.
79. Релігійний фактор в міжнародних відносинах.
80. Особливості ісламського фактору в світовій політиці.

81. Релігійний конфлікт. Міжнаціональний релігійний конфлікт.
82. Становлення ідеї соціальної рівності.
83. Роль та значення філософії Просвітництва для розвитку та запровадження ідеї соціальної рівності.
84. Декларація прав людини і громадянина.
85. Декларація прав жінки і громадянки.
86. Соціальна рівність і національне питання.
87. Роль марксизму у розвитку ідеї соціальної рівності.
88. Права людини і участь індивіда в світовій політиці.
89. Політизація прав людини.
90. Протиріччя міжнародного гуманітарного права.
91. Теоретичні і практично-політичні проблеми індивідуальної етики в контексті світової політики.
92. Вплив моральних норм і етичних цінностей на світовий політичний процес.
93. Поняття гуманітарної політики держави, її основні форми і види.
94. Класифікація держав світу за принципами реалізації внутрішньої гуманітарної політики.
95. Наслідки реалізації гуманітарної політики держави.
96. Гуманітарна співпраця між країнами.
97. Участь світових організацій в системі реалізації гуманітарної політики.
98. Діяльність ООН, ЮНЕСКО та їх структурних підрозділів у сфері реалізації гуманітарної політики.
99. Гуманітарна концепція ООН та Загальна Декларація прав людини 1948 року про гуманітарну політику.
100. Сучасні світові організації (ООН. ЮНЕСКО. ВООЗ. МВФ. Світовий банк. Міжнародний кримінальний суд, FAO).
101. Військово-політичні міжнародні організації НАТО. Організація Варшавського договору.
102. Політично-економічні організації (Європейський союз. ОБСЄ.СНД. Євразійський Союз. БРІКС. Африканський Союз. ASEAN (Асоціація держав Південно-Східної Азії)).
103. Сучасні гуманітарні проекти і миротворча діяльність ООН та інших міжнародних організацій.
104. Гуманітарні проекти ЄС та його участь у світовій гуманітарній політиці.
105. Місце і роль гуманітарної діяльності України в світовій політиці, міжнародно-політичній обстановці на Євразійському континенті
106. Футурологія. Футурологічні проекти майбутнього розвитку світу.
107. Економічне прогнозування.
108. Військове прогнозування.
109. Технологічне прогнозування.
110. Політичне прогнозування.
111. Медіапрогноз.
112. Форсайт. Форсайт спадний. Форсайт висхідний.
113. Метод Дельфі (Delphi).
114. Виділення ключових технологій (Key Technologies).

115. Розробка сценаріїв (Scenarios).
116. Технологічна дорожня карта (Technology Roadmapping).
117. Формування експертних панелей (Expert Panels).
118. Аналіз взаємного впливу факторів (Cross-Impact Analysis).
119. SWOT-аналіз (SWOT-Analysis).
120. Розробка майбутнього (Futures Workshops).
121. А. Печчеї «Людські якості».
122. Джей Форрестер «Світ-1» і «Світ-2».
123. Е. Мане-Боргезе «Майбутнє Океанів».
124. М.Герньє: «Третій світ – три чверті світу».
125. Ж.Сен-Жур «Імперативи співробітництва між Північчю і Півднем».
126. Р.Ленуар «Третій світ здатний себе прогнати».
127. Б.Шнайдер «Босонога революція».

Зразки тестових завдань для проміжної атестації:

Питання 1. Теорія суспільного розвитку К.Маркса і Ф.Енгельса – це:

1	історичний матеріалізм;
2	антропологічний матеріалізм;
3	креаціонізм;
4	об'єктивний ідеалізм.

Питання 2. Хто був засновником теорії «географічного детермінізму»?

(у бланку відповідей правильну відповідь впишіть одним словом)

Питання 3. Футурологія – це вчення про:

1	прогнозування розвитку суспільства;
2	аналіз структури досліджуваного об'єкта;
3	структуру матеріального світу;
4	структуру людської свідомості.

Питання 4. Хто був автором роботи «Людські якості»?

(у бланку відповідей правильну відповідь впишіть одним словом)

Питання 5. Співвіднесіть автора та його роботу

А. Печчеї	«Босонога революція»
Е. Мане-Боргезе	«Людські якості».
Б.Шнайдер	«Глобальне село»
М. Маклюен	«Майбутнє Океанів».

Питання 6. До військово-політичних міжнародних організацій відносять

1	ООН
2	ОБСЕ
3	НАТО
4	БРІКС

Питання 7. А. Печчеї є відомим представником:

1	Римського клубу
2	персоналізму;
3	структуралізму;
4	неофрейдизму.

Питання 8. До антропосоціальних глобальних проблем відносять.

1	Вичерпності ресурсів
2	Проблеми культури й освіти.
3	Парникових газів
4	Зміни клімату

Питання 9. Хто розробив концепцію «зіткнення цивілізацій» ?

(у бланку відповідей правильну відповідь впишіть одним словом)

Питання 10. Майнову й соціальну нерівність та шляхи її ліквідації досліджував:

1	Ш.-Л.Монтеск'є;
2	К.А.Гельвецій;
3	Вольтер;
4	Ж.-Ж.Руссо.

Питання 11. Філософське вчення про суспільство – це:

1	онтологія;
2	соціальна філософія;
3	філософія історії;
4	соціологія.

Питання 12. Закони розвитку суспільства відрізняються від природних законів:

1	сферою дії;
2	непередбачуваністю;
3	вони реалізуються через свідому діяльність людей;
4	суб'єктивністю (їх придумали люди).

Питання 13. Виокреміть світові релігії

1	Іслам
2	Синтоїзм
3	Конфуціанство

4	Християнство
---	--------------

Питання 14. Ідеологія – це:

1	сфера суспільної свідомості;
2	форма суспільної свідомості;
3	рівень суспільної свідомості;
4	політика держави.

Питання 15. Як називається філософське вчення про цінності?

(у бланку відповідей правильну відповідь впишіть одним словом)

Питання 16. До політично-економічних організацій: відносять

1	МВФ
2	ЄС
3	НАТО
4	ООН

Питання 17. Соціальний інститут – це:

1	система норм, що регулюють суспільні відносини;
2	стійка форма організації і регулювання суспільного життя;
3	система цінностей певної спільноти;
4	форма діяльності людей.

Питання 18. Виокреміть національні релігії

1	Іслам
2	Синтоїзм
3	Конфуціанство
4	Християнство

Питання 20. Основою суспільства є:

1	спільна праця людей;
2	духовна єдність людей;
3	боротьба за виживання;
4	релігія.

Питання 18. До методів прогнозування майбутнього відносять:

1	дедукції
2	індукції
3	Метод Дельфі
4	SWOT-аналіз.

6. Методи навчання.

Методами навчання є способи взаємопов'язаної діяльності викладача зі здобувачами вищої освіти, що спрямовані на засвоєння останніми знань та набуття вмінь і навичок, що передбачені програмою дисципліни.

Під час навчального процесу використовуються такі методи навчання:

Залежно від походження інформації: словесні (розповідь, лекція, пояснення, діалог, дискусія, робота з першоджерелами та навчальними матеріалами), наочні (ілюстрування, демонстрація), практичні методи (вправи, написання самостійної роботи, підготовка авторських тез та публічний виступ на науково-практичних семінарах).

За характером навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, пошуковий (евристичний), дослідницький.

За ступенем керівництва навчальною роботою: самостійна робота під керівництвом, проте без контролю викладача під час написання реферату, есе, тез, статті тощо.

Вивчення програмного матеріалу та набуття професійних компетенцій здобувачами здійснюється у формі:

Лекції – стрункий, логічнозавершений, науково обґрунтований виклад викладачем тих чи інших проблем, під час якого здобувачі вищої освіти пасивно сприймають матеріал. Водночас лекція передбачає встановлення зворотного зв'язку, тим самим активізуючи навчально-пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти.

Семінарів – здобувачі вищої освіти завчасно готуються до попередньо визначеної програмою теми та безпосередньо на занятті обговорюють винесені на обговорення питання та/чи тексти, дискутують, висловлюють власну дослідницьку позицію. На окремих семінарах можуть застосовуватися рольові ігри.

Семінарів-дискусій – здобувачі вищої освіти завчасно готуються до заняття, на якому мають можливість вільно обмінюватися думками на певну тему, дискутувати, аргументовано відстоюючи власні погляди чи дослідницьку позицію. Такі семінари формують вміння висловлювати власні думки, аргументовано відстоювати свої переконання, критично оцінювати власні погляди, толерантно та з повагою приймати інакомислення.

Презентацій – виступ перед аудиторією з метою представлення результатів самостійної роботи здобувача вищої освіти з опрацювання обраної теми, питання, завдання тощо з метою здобуття навичок публічного представлення результатів власного дослідження.

Публічної презентації наукових результатів – здобувачі вищої освіти мають можливість готувати тези доповідей та публічно презентувати їх на наукових семінарах, організованих кафедрою філософії та міжнародної комунікації. Публічне представлення наукових результатів сприяє розвитку навиків наукового письма, вміння зацікавлювати результатами власних наукових досліджень та дискутувати з науково-професійною спільнотою.

7. Форми контролю.

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» від 24 травня 2017 р., протокол № 11 (зі змінами від 29.05.2020, протокол № 10), вивчення здобувачами вищої освіти дисципліни «Соціальна проблематика в історико-філософському вимірі» супроводжується поточним контролем та проміжною атестацією.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання поставлених завдань.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу і має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу, отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи. Проміжна атестація здобувачів вищої освіти з курсу «Гуманітарні проблеми сучасності» проводиться після опрацювання кожних двох тем у формі тестування. Вага тестового контролю у загальній оцінці за тему складає не більше 2-х балів.

Якщо здобувачем вищої освіти підготовлені та опубліковані наукові статті у збірниках, які входять до фахових видань та/або видань, які включені до міжнародних наукометричних баз, позитивні оцінки з поточного, проміжного і підсумкового контролю можуть виставлятися автоматично за погодження з викладачем.

Участь у міжнародних, всеукраїнських та університетських конференціях та науково-методичних семінарах є формою контролю самостійної індивідуальної роботи, тобто проміжного та поточного контролю.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою. За таких умов від допускається до підсумкової атестації у формі заліку.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» від 24 травня 2017 р., протокол № 11 (зі змінами від 29.05.2020, протокол № 10).

Таблиця 1. Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Оцінка національна	Рейтинг здобувача вищої освіти, бали
Відмінно	90 -100
Добре	74-89
Задовільно	60-73
Незадовільно	0-59

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів):

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$$

9. Методичне забезпечення.

1. Горбатюк Т.В. Методичні вказівки та рекомендації до вивчення дисципліни «Гуманітарні проблеми сучасності». Київ: НУБіП України, 2021.

10. Рекомендована література.

Основна:

1. Байков А.А. Сравнительная интеграция. Практика и модели интеграции в зарубежной Европе и Тихоокеанской Азии / Отв. ред. А.Д. Богатуров. М.: НОФМОАспект Пресс, 2012. — 256 с
2. Бебик В. М., Шергін С. О., Дегтерьова Л. О. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика. – К.: Університет «Україна», 2006. – 208 с.
3. Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. — К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. — 366 с.
4. Бжезінський З. Велика Шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи / Збігнев Бжезінський. — Львів: Лілея-НВ, 2000. — 223 с.
5. Бжезінський З. Вибір: світове панування чи світове лідерство / Пер. з англ. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 203 с
6. Білецька Т. В., Ігнат'єва Т. В. Міжнародні конфлікти сучасності: теорія і практика аналізу: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2020. 50 с.
7. В.В. Могилевцев Соціальна природа релігійного конфлікту. Наука. Релігія. Суспільство. 2012, № 3 – С. 63-68.
8. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуации в современном мире / Пер. с англ. – СПб.: Изд-во «Университетская книга», 2001 – 415 с.
9. Горбатюк Т.В., Данилова Т.В. Теорія цивілізацій та гуманітарні проблеми людства. - Київ-Ніжин: Видавець Лисенко М.М., 2015. – 640 с.
10. Горбатюк Т.В., Данилова Т.В., Матвієнко І.С., Самарський А.Ю. Людина і багатовимірність її світів (до 60-річчя кафедри філософії НУБіП України). - Київ: Міленіум, 2017. – 317 с
11. Горбатюк Т.В., Данилова Т.В., Самарський А.Ю. Світ як транзитне мегасуспільство: цивілізаційний, культурний, науковий виміри. - Київ: «Медінформ», 2016. – 408 с.
12. Горбатюк Т.В., Лук'янець В.С., Самарський А.Ю., Чекаль Л.А. Людина, наука, техніка: світоглядний аспект. – К: «Міленіум» – 2017. – 317 с
13. Дністрянський М. С. Геополітика: навчальний посібник / М. С. Дністрянський – Львів: ЛНУ, 2011. – 436 с
14. Донеллі Д. Права людини у міжнародній політиці / Д. Донеллі. — Л.: Кальварія, 2004. — 280 с
15. Дюррозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Пер. з фр. – К.: Основи, 1995. – 903 с.
16. Здіорук С.І. Гуманітарна політика Української Держави в новітній період: Монографія. – К.: НІДС, 2006. – 403 с.
17. Зінько С. Ю. Іслам у сучасній світовій політиці. Львів : Простір-М, 2005. 276 с

18. Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб. – К.:Видавничий Дім «Слово», 2012. – 720 с.
19. Киссинджер Г. Дипломатія / Пер. с англ. – М.: Ладомир, 1997. – 848 с
20. Козер Л.А. Функции социального конфликта / Козер Л.А. ; [пер. с англ. О. Назаровой ; под общ. ред. Л.Г. Ионина]. – М. : Идея-пресс: 2000. – 295 с.
21. Копійка В.В. Європейський Союз: Історія і засади функціонування: Навч. посіб. — 2-ге вид., виправ. і доп. / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. — К., 2012. — 759 с
22. Коппель О. А., Пархомчук О. С. Міжнародні системи. Світова політика. – К.: ФАДА ЛТД, 2001. – 224 с.
23. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз / [Л. Губерський, В. Андрущенко, М. Михальченко]. – К., 2002.
24. Лук'янець В.С., Кравченко О.М., Озадовська Л.В. та ін. Світоглядні імплікації науки. К. : ПАРАПАН, 2004. – 408 с.
25. Лук'янець В.С., Кравченко О.М., Мороз О.Я. та ін. Індустрія наукових знань: вплив на соціогуманітарну сферу. К. : УкрСІЧ, 2015. – 407 с.
26. Малик Я. Й. Організація Північноатлантичного Договору: зміст і характер діяльності: навчальний посібник / Я. Й. Малик, Ю. М. Мороз. — Л.: ПАІС, 2006. — 90 с.
27. Мартиненко А. К. Міжнародні відносини 1945-1975 років: навчальний посібник / А. К. Мартиненко, Б. А. Мартиненко. — К.: Ліра-К, 2007. — 366 с
28. Международные акты о правах человека. – М. : Изд. группа Норма-Инфра, 1998. – 723 с.
29. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / за ред. М. З. Мальського, Ю. М. Мороза. — К.: Знання, 2010. — 463 с.
30. Овчаренко С. В. Гуманітарна та культурна політика: навч. посіб. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2013. – 152 с.
31. Політологічний енциклопедичний словник/Упорядник В. П. Горбатенко ; За ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Гор- батенка. – К. : Генеза, 2004. – 736 с.
32. Права человека и вооруженные конфликты / Отв. ред. В. А. Карташкин. М.: Норма, 2001. 384 с.
33. Рудюк С.П. Міжнародне гуманітарне право. Конспект лекцій. – К.: МО України, 2004. – 201 с.
34. Скуратівський В. А. Основи соціальної політики / В. А. Скуратівський, О. М. Палій. – К. : МАУП, 2002. – 200 с.
35. Тикнер Дж. Мировая политика с гендерных позиций. Проблемы и подходы эпохи, наступившей после «холодной войны» / Дж. Тикнер; пер. с англ. Е. В. Бакалова [и др.]. — М.: Культурная революция, 2006. — 333 с
36. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. М.: Изд-во АСТ, 2003. 603 с.
37. Цюрупа М. В., Дяченко В. І. Міжнародне гуманітарне право. Навчальний посібник - К.: Кондор, 2008. - 364 с.

Додаткова:

1. Африка. Региональные аспекты глобальных проблем / отв. ред. С. А. Бессонов. — М.: Наука, 1996. — 330с.
2. Битяк Ю.П., Яковюк І.В. Проект «Міжмор'я» як відображення геополітичних інтересів країн Східної Європи. Політичні та правові дисонанси в сучасних українських реаліях: зб. наук. статей (за матеріалами ХХХ Харків. політол. читан., 16 червня 2017 р.). Харків, 2017. С. 7-13.
3. Вегеш М. М., Петрінко В. С. Геополітична енциклопедія: Навчальний посібник. 2020. 676 с
4. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств: Дороговкази в майбутнє: доповідь Римському Клубові. – Вид. 3-тє допов. – К.: Універ. вид-во “Пульсари”, 2009. – 248 с.
5. Геополітика: енциклопедія / Є.М. Суліма та ін. Київ: Знання України, 2013. 919 с
6. Гідон Г. Нація і держава. Новий підхід до етнічних конфліктів та обмеження суверенітету. Львів: Просвіта, 1997. 136 с
7. Горбатюк Т. В. Роль мережі Інтернет у розвитку глобалізованого суспільства. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 2013. № 5, 146-149.
8. Горбатюк Т. В. Вплив технологій генної інженерії на трансформацію соціуму: світоглядний аспект. Науковий журнал «Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія». 2019. - № 10(4) – С. 104-110. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/hspedagog2019.04.104>
9. Горбатюк Т. В. Ризики та перспективи сучасного глобалізованого світу. Науковий журнал «Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія». 2020. - № 11(4) – С. 90-104. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/hspedagog2020.04.090>
10. Дергачев В. А. Цивилизационная геополитика (Большие многомерные пространства). Одесса: ИПРЭИ НАНУ, 2003. 262 с.
11. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посіб. / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко; за ред. Л.В. Губерського. — 2-ге вид., виправл. і доповн. — К.: Знання, 2012. — 759 с.
12. [ЄВРОПЕЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ І ОСНОВНИХ СВОБОД ЛЮДИНИ 1950](#) // [Юридична енциклопедія](#): В 6 томах. / Редколегія: [Ю. С. Шемшученко](#) (відп. ред.) та інші. — К. : «Українська енциклопедія», 1998
13. Лук'янець В.С. NBICS-технологічна цивілізація: обрії майбутнього. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Гуманітарні студії». 2014. - № 203(1). – С. 74-80.
14. Лук'янець В.С. Глобалізація. Технонаука.«Зловещее изменение мира». Збірник наукових статей "Людина і культура в умовах глобалізації" – К. : **ПАРАПАН, 2003. – 400 с.**
15. Лук'янець В.С. Постмодернистское мышление–мышление XXI века? Totallogy. Постнекласичні дослідження.– 1996, С. 239-257.
16. Лук'янець В.С. Гуманизм и ирония будущего. - <http://transhuman.ru/en/node/589>

17. *Мартинов. А. Ю. [Загальна декларація прав людини 1948](#) // [Енциклопедія історії України](#) : у 10 т. / редкол.: [В. А. Смолій](#) (голова) та ін. ; [Інститут історії України НАН України](#). — К. : [Наук. думка](#), 2005. — Т. 3 : Е — Й. — С. 189.*
18. *Примаков Е. М. Мир после 11 сентября и вторжения в Ирак / Е. М. Примаков. — Запорожье: Премьер, 2004. — 192 с.*
19. *Суспільний розвиток та соціально-гуманітарна політика держави : навч. посіб. / Руденко О. М., Усаченко Л.М., Вітер Д. В., Канавець М. В. — К. : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2013. — 168 с.*
20. *Ципенда М.М. Суверенні держави світу: суспільно-географічний довідник / М.М. Ципенда. — Чернівці: Чернівець. Нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. — 226 с*

11. Інформаційні ресурси.

1. BRICS Alliance - <http://iabrics.org>
2. Акулов С. Міжнародні миротворчі операції як політичний інструмент врегулювання воєнно-політичних конфліктів [Електронний ресурс] / С. Акулов. — Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=38&c=735>
3. Арістова А.В. Релігійні конфлікти в перехідних європейських суспільствах: природа, динаміка, вплив на релігійно-суспільні процеси [Електронний ресурс] / А.В. Арістова. — К., 2008. — Режим доступу : <http://www.bestreferat.ru/referat-115810.html>
4. Бех В. П. Гуманітарна політика держави – засіб досягнення злагоди в громадянському суспільстві [Електронний ресурс] / В. П Бех // Український центр політичного менеджменту. – Режим доступу : <http://www.politik.org.ua/vid/>.
5. Бжезинский З. Геостратегия для Евразии. Краткосрочные и долгосрочные цели политики США в этом регионе. Независимая газета. 1997. 24 октября. URL: <http://historic.ru/books/item/f00/s00/z0000004/st04.shtml>.
6. Білошицький С. Є. ООН у системі глобального управління: перспективи реформування і демократизації [Електронний ресурс] / С. Є. Білошицький. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2010_30/Gileya30/P15_doc.pdf.
7. Всесвітня організація охорони здоров'я - <https://www.who.int/>
8. Гуманітарна політика Української Держави в новітній період Монографія, 2006 рік <http://old.niss.gov.ua/book/Zdioruk2/index.htm>
9. Гуманітарна політика як мультиплікатор соціального капіталу Української Держави. Національний інститут стратегічних досліджень <http://www.niss.gov.ua/articles/900/>
10. Європейський Союз - <https://europa.eu/>
11. Журнал «Актуальні проблеми міжнародних відносин». - <http://journals.iir.kiev.ua>
12. Інститут світової економіки і міжнародних відносин (ISEMB) НАН України. - <http://www.iweir.org.ua>
13. Копенгагенський інститут досліджень проблем миру (COPRI- Copenhagen peace research institute). - <http://www.pdgs.org.ar/institutions/ins-dinamarca1.htm>.
14. Міжнародний валютний фонд - <https://www.imf.org/>

15. Мошняга В. П. Гуманитарная деятельность международных организаций в современном мире// Информационный гуманитарный портал «Знание. Понимание. Умение» / №3. - 2011. -
http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2011/3/Moshniaga_Humanitarian_Activity/
16. НАТО - <https://www.nato.int/>
17. Овчаренко С.В. Гуманітарна та культурна політика. -
<http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/ovcharenko.pdf>
18. Організація Об'єднаних Націй. – <http://www.un.org>
19. Погорська І. Неурядові організації в зовнішній політиці США [Електронний ресурс] / І. Погорська. — Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/861/>
20. Токар О. Є. Концептуальні засади зовнішньої політики США у пост біполярному світі [Електронний ресурс] / Токар О.Є., Шукатка М.Б. — Режим доступу: <http://intkonf.org/tokar-oe-shukatka-mb-kontseptualni-zasadi-zovnishnoyi-politiki-sshau-postbipolyarnomu-sviti/>
21. Центр дослідження міжнародних відносин. - <http://edu.cirs.kiev.ua>
22. ЮНЕСКО – <http://www.unesco.org/>
23. ЮНІСЕФ - <https://www.unicef.org/>